

วารสารศูนย์กลางองค์ความรู้ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

(Journal of Drug Prevention and Solution Hub) Journal of Drug Prevention and Solution Hub)

บทคัดย่อ

ชื่อโครงการ โครงการดำเนินงานชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ

ชื่อผู้จัดทำ นรต.กรวิชญ์ ในกระโทก	นรต.กาจพล เพ็ญขจร
นรต.กรวิชญ์ หอมคล้าย	นรต.กิตติธัช ดอนทราย
นรต.กฤตณัย ใจแก้ว	นรต.กิติพัฒน์ แสงประไพ
นรต.กฤตภาส เหล็กกล้า	นรต.จักรินทร์ นาใจแก้ว
นรต.กฤตวิทย์ น้อยเจริญ	นรต.จิรเมธ สังคีตานนท์
นรต.กฤษฎา รักษาอินทร์	นรต.จิรวัดน์ ลอยอุดมโชค
นรต.กฤษฎีร์ เอี่ยมสะอาด	นรต.เฉลิมชาติ โพธิ์เทียม
นรต.กล้าตะวัน พิชญ์วิชาวธรรม	นรต.ชยานนท์ พฤกษา
นรต.กัณฑ์พงศ์ กุลโล	นรต.ชยพล พรหมพลอย
นรต.กัณฑ์ภณ บ่าวเข้มซ้อย	นรต.ชวณัฐ ดิลกรัตนพิจิตร

ปีการศึกษา 2566

โครงการนี้มีจุดประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างครบวงจรแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความร่วมมือ ของกระบวนการสร้างชุมชนเข้มแข็งปลอดภัยจากยาเสพติดแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนให้แก่เจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการทุกระดับ และขับเคลื่อนสร้างมาตรฐานในกรปฏิบัติงาน โดยมีผลสัมฤทธิ์ที่สามารถบรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้ ซึ่งได้ลงพื้นที่ออกตรวจเยี่ยมประชาสัมพันธ์ แสวงหาความร่วมมือตรวจหาข่าว และตรวจปัสสาวะตามครัวเรือนเพื่อคัดแยกบุคคล รวมทั้งได้ทำ MOU การเข้าร่วมโครงการ หากตรวจพบผู้เสพยาจะนำเข้าสู่ศูนย์และบำบัดตามประมวลกฎหมายใหม่ ดำเนินการช่วยเหลือติดตามโดยใช้หลักการกระบวนการบำบัดรักษาโรคโดยชุมชนมีส่วนร่วม หรือ CBTx และส่งต่อความยั่งยืนให้กับชุมชน

ผลการศึกษาโครงการพบว่าผู้เสพยาลดลงมากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ ผู้เสพยาใหม่เพิ่มขึ้นไม่เกิน 1 เปอร์เซ็นต์ผู้จำหน่ายไม่มี ครัวเรือนปลอดภัยจากยาเสพติดมากขึ้น คดีอาชญากรรมลดลง และความพึงพอใจประชาชนมากขึ้น

บทนำ

1. ที่มา

ประมวลกฎหมายยาเสพติด บัญญัติความผิดของผู้เสพหรือผู้ครอบครองเพื่อเสพไว้ตามมาตรา 104 และมาตรา 107 โดยกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดไว้ในมาตรา 162 – 164 แต่หากผู้เสพหรือครอบครองเพื่อเสพ สมควรใจเข้ารับการบำบัดรักษา ไม่ว่าจะสมควรใจเข้ารับการบำบัดเองหรือสมควรใจหลังจากเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตรวจพบ ผู้นั้นไม่มีความผิด โดยมาตรา 115 บัญญัติให้ผู้ตรวจพบมีหน้าที่ตรวจสอบหาข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการรักษา และต้องสอบถามความสมควรใจ จะเข้ารับการบำบัดรักษาหรือไม่ แล้วให้ลงนามไว้ หากไม่สมควรใจต้องถูกดำเนินคดี โดยส่งข้อมูลให้พนักงานสอบสวน หากสมควรใจเป็นหน้าที่ของผู้ตรวจพบนำส่งสถานพยาบาลยาเสพติด หรือศูนย์คัดกรองเพื่อดำเนินการตามมาตรา 116 ต่อไป หลังจากนั้นหากผู้เข้ารับการบำบัดหลบหนี หรือไม่ให้ความร่วมมือในการบำบัดรักษาตามมาตรา 114 เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจัดทำประวัติ ข้อมูล และพฤติการณ์ไว้ ไม่สามารถส่งกลับมาเพื่อดำเนินคดีได้ ไม่ว่าจะหลบหนีไปกี่ครั้งก็ตาม การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวเป็นอุปสรรคและโอกาสในการแก้ไขปัญหายาเสพติด และการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในหน้าที่ของตำรวจ ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนเหมาะสม และการบูรณาการความร่วมมือของส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 20/2565 ลงวันที่ 20 มกราคม 2565 แต่งตั้ง คณะกรรมการประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.) ที่ 11/2565 ลงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2565 เพื่อให้การแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างรวดเร็วและเหมาะสม ตลอดจนหน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่ และอำนาจอยู่แล้วตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องสามารถบูรณาการการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตลอดจนช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการบำบัดรักษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นโยบายและแผนระดับชาติ ว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2566 – 2570 ได้กำหนดทิศทางการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งระบบ โดยเสริมสร้างให้มีการบูรณาการนโยบายและแผนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ให้มุ่งไปสู่การแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน โดยมีวิสัยทัศน์ “สังคมไทยปลอดภัยจากยาเสพติดด้วยมาตรการทางเลือกใหม่สู่การแก้ไขปัญหายาอย่างยั่งยืน”

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ประกอบด้วยนโยบายและแผน 6 ด้าน ดังนี้

1. นโยบายและแผนด้านการป้องกันยาเสพติด คือ ป้องกันยาเสพติดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาสภาพแวดล้อมในอนาคต และกรอบแนวคิดใหม่ด้วยการเสริมสร้างให้กลุ่มเป้าหมายรู้เท่าทันยาเสพติด

2. นโยบายและแผนด้านการปราบปรามยาเสพติด คือ มุ่งเน้นการปราบปรามไปที่การทำลายโครงสร้าง เครือข่ายการค้ายาเสพติดระดับสำคัญมากกว่ากลุ่มแรงงานยาเสพติด

3. นโยบายและแผนด้านการยึดทรัพย์สินคดียาเสพติด คือ การเพิ่มเครื่องมือ อำนาจทางกฎหมายให้ดำเนินการทางด้านการเงิน ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นๆ ที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดให้มากยิ่งขึ้น

4. นโยบายและแผนด้านการบำบัดรักษายาเสพติด คือ การมองผู้เสพยาเสพติดเป็นปัญหาด้านสุขภาพ มากกว่าปัญหาในเชิงอาชญากรรม มีการวางระบบบริหารจัดการผู้เสพยาใหม่ โดยวางระบบที่เชื่อมต่อขยายไปจนถึงการติดตามช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพทางสังคมให้กับผู้เสพยาที่เข้ารับการรักษาอย่างครบวงจร

5. นโยบายและแผนด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ คือ การเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยให้เป็นแกนกลางในการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดผ่านกลไกความร่วมมือในทุกระดับกับประเทศเพื่อนบ้าน

6. นโยบายและแผนการบริหารจัดการ คือ บริหารจัดการการดำเนินงานป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ขอประมวลกฎหมายยาเสพติด

ดังนั้น โครงการนี้จึงจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางและมาตรฐานในการปฏิบัติงานโครงการดำเนินงานชุมชนยั่งยืน เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด แบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ

เนื้อหา

1. วัตถุประสงค์

1. เพื่อใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงานในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง แก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างครบวงจรแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน
2. เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความร่วมมือ ของกระบวนการสร้างชุมชนเข้มแข็ง ปลอดภัยจากยาเสพติดแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนให้แก่เจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการทุกระดับ
3. เพื่อขับเคลื่อนและสร้างมาตรฐานในการปฏิบัติงาน โดยมีผลสัมฤทธิ์ที่สามารถบรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติได้

กรอบแนวคิด

การป้องกันและปราบปรามปัญหาเสพติดเป็นภารกิจตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง แผนย่อยการป้องกันแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อความมั่นคงและแนวทางการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มุ่งยึดแนวคิดการแก้ไขปัญหายาเสพติดตั้งแต่ต้นทาง-กลางทาง-ปลายทาง ในการดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน ตามแนวชายแดนเพื่อพัฒนาพื้นที่และประชาชนตามแนวชายแดนพื้นที่พิเศษที่มีปัญหาเสพติด สลายโครงสร้างปัญหาและการบูรณาการ การแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ตามแนวพระราชดำริหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามยุทธศาสตร์แนวทางการดำเนินงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และศาสตร์พระราชา ซึ่งเป็นกรอบการแก้ไขปัญหายาเสพติดและลดปัญหาเชิงโครงสร้างหรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและการสร้างอาสาป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน การปรับระบบนิเวศ (สภาพแวดล้อม) ที่เหมาะสมโดยการเสริมสร้างปัจจัยที่เอื้อต่อการไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด การดูแลผู้ใช้ ผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด ให้เข้าถึงการบำบัดรักษาและการลดผลกระทบจากยาเสพติด โดยการคัดกรองประเมินวินัจฉัย ที่มีประสิทธิภาพกำหนดแผนการให้การบำบัดรักษาที่เหมาะสม พื้นฟูสมรรถภาพที่ครอบคลุมทุกมิติตลอดจนการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมชุมชนได้อย่างปกติสุขและเท่าเทียม

2.. องค์ประกอบและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการ

1. ชุดปฏิบัติการบูรณาการปฏิบัติงาน

1.1 คณะเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการบูรณาการ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 20/2565 ลงวันที่ 20 มกราคม 2565 แต่งตั้ง คณะกรรมการประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานการณ์โควิด-19 และคำสั่งศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.) ที่ 11/2565 ลงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2565

1.2 ภารกิจมีหน้าที่เข้าพื้นที่ประจำการในหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด เพื่อดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ แสวงหาความร่วมมือ การค้นหาผู้เสพและผู้เกี่ยวข้องเพื่อเข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟูหรือดำเนินคดีตามกฎหมาย ค้นหาปัญหา

และสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ติดตาม ช่วยเหลือ สนับสนุน ร่วมสร้างกฎกติกาชุมชน พื้นฟูสังคม ฝึกระวัง ติดตามประเมินผล และดำรงความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

2. คณะกรรมการประจำหมู่บ้าน /ชุมชน/อาคารชุด

2.1 คณะกรรมการประจำหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด ประกอบด้วยคณะกรรมการที่เป็นผู้นำตามกฎหมายและตามธรรมชาติ

2.2 ภารกิจหน้าที่

- 1) เป็นชุดทำงานและให้ความร่วมมือพร้อมสนับสนุนการทำงานของชุดปฏิบัติการ
- 2) เป็นคณะกรรมการกลั่นกรอง บุคคล/ครัวเรือนสีขาว
- 3) ร่วมทำงานกับชุดปฏิบัติการเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน
- 4) เป็นหลักในการค้นหาและนำผู้ติดยาเสพติด เข้าสู่กระบวนการคัดกรองและบำบัดฟื้นฟูตามกฎหมาย
- 5) ทำหน้าที่ในการรักษาสภาพชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป
- 6) เป็นหลักในการสร้างกฎกติกาหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุดและควบคุมดูแลให้เป็นไปตามธรรมนูญหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด

3. คณะกรรมการประจำคุ้ม (หรือเรียกตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่)

3.1 คณะกรรมการประจำคุ้มประกอบด้วย ประธานคุ้ม และกรรมการคุ้ม ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป โดยการคัดเลือกจากคนในคุ้ม และมีเจ้าหน้าที่ตำรวจ ฝ่ายปกครอง สาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ฝ่ายอาคารสถานที่เป็นที่ปรึกษา

3.2 ภารกิจหน้าที่

- 1) เป็นคณะทำงานในการวางแผน และดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆร่วมกับชุดปฏิบัติการ
- 2) ทำการค้นหาผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และประชุมการทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อหาแนวทางแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคภายในคุ้ม
- 3) เป็นคณะกรรมการกลั่นกรองบุคคลและครัวเรือนสีขาวในระดับคุ้มเบื้องต้น ก่อนที่จะเสนอให้คณะกรรมการกลั่นกรองครัวเรือนสีขาวในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด พิจารณา
- 4) สอดส่องดูแลบุคคล/ครัวเรือนในคุ้มและประสานงานพร้อมเป็นแนวร่วมติดตามความเคลื่อนไหวในการทำงานของคุ้ม
- 5) ประชาสัมพันธ์ข่าวสารและเป็นสื่อกลางระหว่างบุคคลในคุ้มกับชุดปฏิบัติการ
- 6) สนับสนุนการทำงานด้านอื่นๆ ของทางราชการ

4. คณะกรรมการกลั่นกรองบุคคล/ครัวเรือน สีขาว (ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด)

4.1 คณะกรรมการกลั่นกรองบุคคล/ครัวเรือน สีขาว ในหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด ประกอบด้วยคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งของชุมชน มีประธาน และกรรมการ ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป โดยมี เจ้าหน้าที่ตำรวจ, ฝ่ายปกครอง สาธารณสุข และเจ้าหน้าที่ฝ่ายอาคารสถานที่ เป็นที่ปรึกษา

4.2 ภารกิจหน้าที่

- 1) ทำการคัดกรองและรับรอง บุคคล/ครัวเรือน เพื่อมอบบัตรบุคคลสีขาว/ครัวเรือน/คุ้ม/หมู่บ้าน ด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม
- 2) การประชุมเพื่อรับรองบุคคล/ครัวเรือนสีขาว ให้กระทำโดยทางลับ
- 3) ติดตามสอดส่องดูแลเฝ้าระวังคนในชุมชนและร่วมมือการทำงานกับชุดปฏิบัติการ

กระบวนการสร้างชุมชนยั่งยืน แบบบูรณาการเตรียมความพร้อมก่อนการดำเนินการ(ตามระยะเวลาที่ตร.สั่งการ)

กระบวนการทำงานประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก คือ

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นส่งต่อความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

โดยแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดในการปฏิบัติดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ

ดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายใน 2 สัปดาห์ ก่อนเริ่มดำเนินโครงการ

1. การวางแผนดำเนินงาน

แนวทางปฏิบัติมี 3 ขั้นตอน รายละเอียดดังนี้

1.1 การจัดทำคำสั่งและแต่งตั้งคณะทำงาน

1.1.1 ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของทุกส่วนราชการในระดับจังหวัด ร่วมประชุมวางกรอบ แนวทางการปฏิบัติงาน และแผนงานให้ชัดเจน ตรงตามวัตถุประสงค์

1.1.2 แต่งตั้งคณะทำงานในแต่ละส่วนราชการในทุกระดับ ให้มีการบูรณาการทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน ทั้งระดับ บช./ภาค บก./จังหวัด และอาเภอ ซึ่งประกอบด้วย สำนักงาน ปปส.กทม. /ภาค, ตร.(ผบช./ภ. และ ผบก./ภ.จว), ผู้อำนวยการเขต/ผู้ว่าราชการจังหวัด, ผู้แทนศูนย์บริการสาธารณสุข (กทม.)/สาธารณสุข จว. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

1.1.3 การจัดตั้งชุดปฏิบัติการระดับพื้นที่ โดยศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด (ศอ.ปส.อ./เขต.) ซึ่งมี นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจ, ฝ่ายปกครอง, เจ้าหน้าที่สาธารณสุข, เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน, เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.1.4 ให้จัดฝึกอบรมความรู้การปฏิบัติงานตามคู่มือการดำเนินงาน โครงการดำเนินงานชุมชนยั่งยืน เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ ให้กับชุดปฏิบัติการ ก่อนลงปฏิบัติงานจริงในพื้นที่

1.1.5 ศอ.ปส.อ./เขต. ให้จัดทำคำสั่งชุดปฏิบัติการที่ลงปฏิบัติงานในพื้นที่จริง ชุดปฏิบัติการควรประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจ, ฝ่ายปกครอง, เจ้าหน้าที่สาธารณสุข, เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน, เจ้าหน้าที่แรงงาน, ผู้แทน กศน., ผู้แทน อบต. และผู้แทน กอ.รมน. ที่ร่วมปฏิบัติการในพื้นที่ให้เรียบร้อย ในการเข้าชุมชน และเข้าพักแรมในพื้นที่มีเป้าหมายเป็นระยะเวลา 3 เดือน

1.2 ภารกิจหัวหน้าสถานีตำรวจ

1.2.1 ประชุมข้าราชการตำรวจในสังกัด เพื่อวางแผนดำเนินงานตามโครงการ

1.2.2 คัดเลือกและออกคำสั่งแต่งตั้งชุดปฏิบัติการ โดยหัวหน้าสถานีเป็นหัวหน้าชุดปฏิบัติการ

1.2.3 ประสานงานหน่วยงานร่วมบูรณาการ และคัดเลือกชุมชนเป้าหมาย (การคัดเลือกชุมชนเป้าหมายต้องเป็นชุมชนที่มีปัญหาเสพติดแพร่ระบาดรุนแรงหรือพื้นที่สีแดง เช่น พิจารณาจากฐานข้อมูลหมู่บ้านแพร่ระบาด ของสำนักงาน ป.ป.ส. ผู้นำชุมชนพร้อมจะให้ความร่วมมือ และมีสถานที่ หรือภูมิศาสตร์เหมาะสมที่เข้าทำโครงการ)

1.2.4 เสนอศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอ/เขต (ศป.ปส.อ./ เขต) เพื่อออกคำสั่งดำเนินงานตามโครงการ

1.2.5 ศป.ปส.อ./เขต เชิญหัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมประชุมวางกรอบแนวทาง การปฏิบัติงาน, วัตถุประสงค์ และแผนงานให้ชัดเจน

1.2.6 เตรียมวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ เพื่อดำเนินการตามโครงการ

1.3 การสืบสภาพชุมชนและวางแผนการทำงาน

หลังจากประชุมวางแผนและออกคำสั่งแต่งตั้งเป็นที่เรียบร้อย ชุดปฏิบัติการ ร่วมหารือกับส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อทำการสืบสภาพชุมชนและลงพื้นที่เพื่อพบแกนนำ ดังนี้

1.3.1 การสืบสภาพชุมชนหมู่บ้าน/ชุมชนเป้าหมาย เพื่อวางแผนการดำเนินงานตามโครงการ

1.3.2 มอบหมายหน้าที่ในการทำงานให้ครอบคลุม ให้ชัดเจนทุกด้าน เช่น หน้าที่ฝ่ายธุรการ ควบคุมผู้เสพ ประชาสัมพันธ์ พิธีกร การข่าว จับกุม เป็นต้น โดยมอบหมายภารกิจให้ชัดเจน และจัดเตรียมอุปกรณ์ในการทำงานให้พร้อมก่อนปฏิบัติการจริง

1.3.3 จัดทำกำหนดการและแผนงาน ตารางการทำงาน ประจำวัน ประจำสัปดาห์ ประจำเดือน ตลอดจนหลังเสร็จสิ้นโครงการ เพื่อง่ายต่อการปฏิบัติและมีความเป็นระบบ

1.3.4 ในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด ให้จัดทำคำสั่งชุดปฏิบัติการระดับชุมชนเพื่อร่วมทำงานกับชุดปฏิบัติการที่ลงพื้นที่จริงให้ถูกต้องและสงคาส่งให้ ผอ.ศป.ปส.อ./เขต.

2. การพบปะผู้นำชุมชน/แกนนำชุมชน และแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน

แนวทางปฏิบัติ ดังนี้

2.1 จัดประชุมร่วมกับผู้นำชุมชน/แกนนำชุมชนและหน่วยเกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ รายละเอียดโครงการ และขั้นตอนการดำเนินงาน

2.2 ประชาสัมพันธ์โครงการทุกช่องทาง เพื่อให้ประชาชนรับรู้ และเข้าใจโครงการ

2.3 ร่วมกำหนด วันเริ่มต้นโครงการ พิธีเปิดการประชาคมและกำหนดจุดพักแรมในชุมชน จุดพักแรมควรเน้นสมรมภูมิที่เหมาะสม เช่น อยู่ศูนย์กลางหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด มีสถานที่จัดกิจกรรมสะดวกต่อการเดินทาง และมีความปลอดภัยต่อชุดปฏิบัติการ เป็นต้น

2.4 ร่วมกันร่างเนื้อหารายละเอียดในบันทึกข้อตกลง (MOU) เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องลงนามในวันเปิดโครงการ และระหว่างการดำเนินโครงการ ให้ลงนามให้ครบทุกหลังคาเรือน

บันทึกข้อตกลง (MOU) คือ หนังสือซึ่งฝ่ายหนึ่งแสดงความสมัครใจจะปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดตามเงื่อนไขที่ปรากฏในหนังสือนั้นกับอีกฝ่ายหนึ่งที่ได้ร่วมกันลงนามไว้เพื่อหาข้อตกลงร่วมกันใน การดำเนินการแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน ถ้ากรณีเนื้อหาของบันทึกข้อตกลง (MOU)

ทั้งนี้ ข้อความในบันทึกข้อตกลง (MOU) ให้เป็นไปตามหลักความเชื่อทางศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่

3. พิธีเปิดและการประชาคม

3.1 กำหนดและมอบหมายหน้าที่ของชุดปฏิบัติการและหน่วยเกี่ยวข้องในวันพิธีเปิดการประชุมให้เรียบร้อยเพื่อให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

-เชิญหน่วยงานที่เป็นภาคีเครือข่ายภาคต่างๆ และพันธมิตรในการบูรณาการร่วมในพิธีเปิดเพื่อให้ทราบถึงแผนการดำเนินงานของชุดปฏิบัติการ การสร้างพลังมวลชน ตลอดจนร่วมมือกันเพื่อให้เกิดความสะดวกในการประสานงานตลอดระยะเวลาของการดำเนินโครงการ

-ประชาสัมพันธ์กิจกรรมในหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด เป้าหมายอย่างต่อเนื่อง ทุกช่องทางให้ทราบถึงวันเวลาและสถานที่จัดงาน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมประชุม การประชาสัมพันธ์ให้มากที่สุด จะทำให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติการ มีความตื่นตัวในการเข้าร่วมโครงการ และทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการในการลงชุมชน จะทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการได้เร็วขึ้น

-เชิญสื่อมวลชนเข้าร่วมท้าวและสังเกตการณ์

3.2 พิธีเปิดและการจัดทำประชาคม โดยในวันเปิดโครงการ ควรจัดทำประชาคมและประกาศวาระหมู่บ้านในคราวเดียวกัน เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมให้เกิดการรวมพลังของชุมชน จุดประกายให้เกิดกระแสที่ดี เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงานในพื้นที่ ให้ดำเนินการจัดทำกิจกรรมร่วมกัน ดังนี้

3.2.1 กำหนดข้อตกลงร่วมกันในการแก้ไขปัญหา และระดมความคิด เพื่อจัดทำเป็นกติกาชุมชน โดย

3.2.1.1 การจัดทำคัมและคณะกรรมการคัม

3.2.1.2 กำหนดรูปแบบการคัดกรอง และรูปแบบการเอกซเรย์ผู้เสพ โดยโครงการมุ่งเน้นที่จะค้นหาผู้เสพทุกคน (ประชากรอายุระหว่าง 12 - 65 ปี) ให้เอกซเรย์ 100% แต่ทั้งนี้ต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการตรวจปัสสาวะทุกคน การปฏิบัติอาจจะร่วมกันกำหนดบุคคลที่สมควรตรวจและบุคคลที่ควรยกเว้น เช่น เด็ก คนแก่ คนป่วย เป็นต้น เพื่อให้การตรวจค้นหาผู้เกี่ยวข้องได้สะดวกรวดเร็ว

3.2.1.3 ร่วมกำหนดกติกา และการดำเนินการกับผู้เสพและผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือเพื่อให้ชุมชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการบำบัด ตามหลักกระบวนการบำบัดโดยชุมชนมีส่วนร่วม (Community based treatment and rehabilitation : CBTx) การดำเนินงานจึงให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทร่วมให้ข้อมูล ร่วมคิด และร่วมแก้ไขปัญหาให้มากที่สุด

3.2.1.4 ในวันจัดพิธีเปิด หากสามารถตรวจปัสสาวะได้ ควรตรวจเป็นรายบุคคล โดยเฉพาะผู้นำ/แกนนำชุมชน ถ้าดำเนินการได้จะสร้างความน่าเชื่อถือแก่ชาวบ้านและได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านมากยิ่งขึ้น 9

3.2.1.5 ให้จัดทำป้ายวาระหมู่บ้าน และธรรมนูญหมู่บ้าน ติดตั้งที่ศูนย์ปฏิบัติการ ให้มองเห็นได้ชัดเจน

3.3 จัดเตรียมอุปกรณ์ และให้มีการลงนามในบันทึกข้อตกลง (MOU) 2 ระดับ ดังนี้

3.3.1 ฉบับที่ 1 สำหรับประธานและหน่วยงานต่างๆ ที่จะร่วมมือในการทำงานในครั้งนี้ มีการลงนามต่อหน้าสาธารณชน เพื่อเป็นการประกาศเจตนารมณ์อย่างชัดเจน ให้ประชาชน สื่อมวลชน และมีส่วนราชการต่างๆ ร่วมเป็นสักขีพยานว่าจะร่วมปฏิบัติงานในชุมชนร่วมกัน และลงนามในเอกสารขนาด A4

3.3.2 ฉบับที่ 2 สำหรับประชาชน (ขนาด A4) โดยให้ตัวแทนครัวเรือน 1 คน ลงนามให้ครบทุกครัวเรือน เพื่อเป็นข้อตกลงร่วมกันว่าจะให้ความร่วมมือและยินยอมเข้าร่วมโครงการกับภาครัฐในครั้งนี้ สำหรับครัวเรือนที่ไม่ได้มาร่วมใน

พิธีเปิด ให้ดำเนินการลงนามในภายหลัง หลังจากดำเนินการจัดทำพิธีเปิดเรียบร้อย ชุดปฏิบัติการตามคำสั่ง ซึ่งประกอบด้วยตำรวจ, ปกครอง, สาธารณสุข, อปท., อบต., และผู้นำชุมชน ร่วมกันจัดเตรียมอุปกรณ์และเอกสารที่จำเป็น และเกี่ยวข้องทุกชนิดให้พร้อม เพื่อสามารถลงพื้นที่ได้ทันที ขั้นตอนนี้มีความสำคัญมาก ชุดปฏิบัติการต้องประชุมชี้แจง มอบหมายหน้าที่ให้ละเอียดชัดเจนอีกครั้งก่อนลงพื้นที่ หากทีมงานทุกคนเข้าใจงาน มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน จะทำให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างรวดเร็ว ตรงจุด มีความเป็นมืออาชีพ เกิดความไว้วางใจจากองค์กรภาคีเครือข่ายและประชาชน อุปกรณ์ที่ต้องจัดเตรียม ได้แก่ อุปกรณ์สำนักงาน , กล้อง , ช่องทางสื่อสาร เช่น กรู๊ปไลน์, ยานพาหนะ, เครื่องตรวจปัสสาวะ และอุปกรณ์เชิงสัญลักษณ์ ดังนี้

1. บัตรพลเมืองสีขาว

ตัวอย่างบัตรพลเมืองสีขาว

บัตรพลเมืองสีขาวมีไว้เพื่อมอบให้บุคคลที่ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการกลั่นกรองครัวเรือนสีขาว ว่าไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด การมอบบัตรพลเมืองสีขาว ควรจัดพิธีมอบเพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีและมีความภูมิใจ โดยผู้บังคับบัญชาที่ลงนามในบัตรจะเป็นผู้บังคับการ หรือหัวหน้าสถานี แล้วแต่ความเหมาะสม *บัตรพลเมืองสีขาว มุ่งเน้นประโยชน์เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และแสดงความบริสุทธิ์ต่อเจ้าหน้าที่ระหว่างดำเนินโครงการและเป็นตัวอย่างที่ดีของชุมชนนั้นๆ แต่ไม่ใช่บัตรของทางราชการ ไม่สามารถไปใช้สิทธิทางราชการใดๆ ได้

2. ป้ายหรือธง ครัวเรือนสีขาว

ป้าย/ธง คริวเรือสีขาวยังมีไว้เพื่อมอบให้คริวเรือที่สมาชิกทุกคนได้รับการรับรองว่าเป็นบุคคลสีขาวยังคริวเรือ และจะได้รับป้าย/ธงคริวเรือสีขาวยังเพื่อรับรองคริวเรือนั้น การมอบป้าย/ธงคริวเรือสีขาวยังควรจัดพิธีมอบพร้อมทั้งวันมอบบัตรพลเมืองสีขาวยังให้ติดป้ายไว้หน้าบ้านที่สามารถเห็นได้เด่นชัด

3. ป้ายหรือธง คุ่มสีขาวยัง

ป้าย/ธง คุ่มสีขาวยัง คุ่มใดที่คริวเรือได้รับการรับรองว่าไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและได้รับป้ายคริวเรือสีขาวยังครบทุกหลังคาเรือน คุ่มนั้น ๆ ก็จะได้รับประกาศว่าเป็น คุ่มสีขาวยัง ติดป้ายไว้บริเวณทางเข้าคุ่มที่เห็นได้เด่นชัด หรือบริเวณหน้าบ้านประธานคุ่ม 11

4. ป้ายหรือธงหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุดสีขาวยัง

ป้าย/ธง หมู่บ้านสีขาวยัง หากทุกคุ่มได้รับการรับรองว่าไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและได้รับ ป้าย/ธง คุ่มสีขาวยังครบทุกคุ่ม ก็จะได้รับป้าย/ธงหมู่บ้านสีขาวยังปลอดยาเสพติดให้ติดทางเข้าหมู่บ้านบริเวณที่เห็นได้เด่นชัดเพื่อประกาศให้ทุกคนทราบ นามาส่งซึ่งความภูมิใจของหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด

5. ป้ายคณะกรรมการคุ่ม

ป้ายคุ่มที่ดีควรมีขนาดใหญ่พอเหมาะ ชัดเจน มองเห็นเด่นชัด มีภาพถ่ายของประธานและกรรมการทุกคน โดยระบุชื่อนามสกุล ตำแหน่ง หมายเลขโทรศัพท์ พร้อมบ้านเลขที่ของสมาชิกในคุ่มนั้น มีเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ ฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ฝ่ายละ 1 คน เป็นที่ปรึกษาคุ่ม ให้ติดป้ายคุ่มบริเวณ บ้านประธานคุ่ม หรือจุดที่เหมาะสมของคุ่มนั้น ๆ ให้สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนปฏิบัติการ

แนวทางการปฏิบัติ มีดังนี้

1. เข้าพักแรมในพื้นที่ ชุดปฏิบัติการทุกนายเข้าพักแรมพื้นที่พร้อมกัน โดยร่วมจัดสถานที่ จัดเตรียมอุปกรณ์และประชุมวางแผนการทำงาน ตลอดระยะเวลา 3 เดือน
- เนื่องจากชุดปฏิบัติการประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จากหลายหน่วยงาน หลายองค์กร หลากหลายสาขาอาชีพและความถนัดแตกต่างกัน จึงจำเป็นต้อง วางแผน และมอบหมายการทำงานให้ชัดเจน ดังนี้
 - 1) มอบหมายหน้าที่เวรยาม
 - 2) กำหนดตารางทำงานประจำวัน ประจำเดือน ให้ชัดเจน ในแต่ละวัน ภารกิจที่ควรมี เริ่มจากประชุมทุกเช้า มีกิจกรรมเคารพธงชาติ, ออกประชาสัมพันธ์, ออกตรวจเยี่ยมคริวเรือ, ตรวจปัสสาวะ จับกุมฝิ่น, ให้ความรู้, ร่วมทำกิจกรรมกับชาวบ้าน ในช่วงเย็นจัดกิจกรรมชุมชนบำบัด ประชุมสรุปผลการทำงาน และในช่วงกลางคืน ตั้งจุดตรวจจุดสกัดและออกตรวจตระเวนบริเวณในหมู่บ้าน
 - 3) กำหนดกิจกรรมหลัก กิจกรรมเสริมและสถานที่จัดกิจกรรม เช่น การฝึก ชรบ., กิจกรรมครอบครัวอบอุ่น, การอบรมเยาวชนแกนนำ เป็นต้น
 - 4) กำหนดวันเวลาพบปะผู้เสพ ตรวจปัสสาวะ รับตรวจร่างกายจากสาธารณสุข (ภายหลังจากที่ได้ข้อมูลจากการเอกซเรย์)
 - 5) จุดพักแรมให้มีธงชาติไทย และติดป้ายโครงการให้เห็นอย่างชัดเจน

6) ประชาสัมพันธ์จุดประสงค์ และการขั้นตอนการดำเนินการอย่างต่อเนื่องทุกช่องทาง เพื่อให้ประชาชนรับรู้ พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือ เช่น รถขยายเสียง เสียงตามสาย สื่อโซเชียลของชุมชน ป้ายประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจและง่ายต่อการดำเนินงาน

7) การจัดเก็บสถิติข้อมูลการทำงาน

7.1) เอกสารข้อมูลต้องจัดเก็บให้เป็นระบบ แบ่งแฟ้มเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้สามารถตรวจสอบข้อมูลได้ตลอด

7.2) การตรวจปัสสาวะ ต้องถ่ายภาพเก็บไว้ทุกครั้ง และควรมีภาพถ่ายคนในชุมชนทุกคน เพื่อนำมาจัดทำบัตรพลเมืองสีขาว และเป็นการจัดเก็บประวัติไว้ในกรณีป้องกันเหตุอาชญากรรมต่างๆ

7.3) ผลการปฏิบัติงานต้องสรุปในกระดาน เพื่อให้รู้ทิศทางในการปฏิบัติงานและสามารถ ตรวจสอบผลการปฏิบัติ/ข้อมูลได้ตลอดเวลา ซึ่งจะช่วยให้ทุกคนรู้แผนงาน ในการปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่กำหนด

2. กระบวนการสร้างแนวร่วม

เป้าหมายและนโยบายของชุมชนยั่งยืน เน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการและหลังจากโครงการสิ้นสุด โครงการชุมชนต้องสามารถดูแลชุมชนต่อไปได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น ชุดปฏิบัติการต้องสามารถเข้าถึงแก่นแท้ของชุมชน เข้าไปร่วมจับมือ ร่วมวางแผนวางแผนทางการปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน ต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน และให้ประชาชนมีบทบาทมีส่วนร่วม ในทุกมิติ งานจึงจะเกิดผลสำเร็จ ชุดปฏิบัติการจะต้องมีกลยุทธ์ในการปฏิบัติงาน มีรูปแบบและความจริงจัง โดยมีแนวทางดังนี้

2.1 ชุดปฏิบัติการต้องออกพบปะประชาชน ประชาสัมพันธ์ทุกช่องทางอย่างต่อเนื่อง แจกแบบสอบถาม ในช่วงแรก พร้อมสำรวจข้อมูลปัญหาเสพติด และทำการเปิดเวทีประชาคม

ครั้งที่ 2 (MOU) เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกันกับคณะกรรมการหมู่บ้าน ร่วมกันค้นหาปัญหา และกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยให้คณะกรรมการหมู่บ้านกำหนดมาตรการทางสังคม และดูแลให้เป็นไปตามธรรมนูญหมู่บ้าน

2.2 จัดทำแผนที่เดินดิน เพื่อให้รู้สภาพพื้นที่ จุดเป้าหมาย สถานที่สำคัญ ประกอบการทำงานในชุมชนและใช้ในการประชุมวางแผนในการทำงาน

2.3 การจัดทาคู่มือ โดยมีแนวทางปฏิบัติดังนี้

1) แบ่งพื้นที่เป้าหมายการปฏิบัติการออกเป็นคุ้ม โดยยึดหลักภูมิประเทศ ตามความเหมาะสม เช่น ตรอกซอย คุ้งน้ำ หรือ เป็นชั้นกรณีอาคารสูง (ไม่จำเป็นต้องเรียงตามบ้านเลขที่) ให้ง่ายต่อการควบคุมสอดส่องดูแล การประชาสัมพันธ์ และติดต่อสื่อสาร โดยแต่ละคุ้มควรรับผิดชอบ ครั้วเรือนประมาณ 30 หลังคาเรือน

2) แต่งตั้งคณะกรรมการคุ้ม ประกอบด้วย ประธาน 1 คน จากการคัดเลือก หรือสมัครใจของผู้นำชุมชน และกรรมการจำนวน 5-8 คน โดยมี ตำรวจ ปกครอง สาธารณสุข เป็นที่ปรึกษา คณะกรรมการคุ้ม มีหน้าที่เป็นตัวแทนในการร่วมทำงานกับเจ้าหน้าที่ กลั่นกรองบุคคลเบื้องต้น เป็นตัวกลางเชื่อมระหว่างเจ้าหน้าที่กับชาวบ้าน ออกเยี่ยมเยียนครอบครัว บุคคลเป้าหมาย เพื่อให้กำลังใจ ร่วมตรวจปัสสาวะ และให้คำปรึกษา

3) มอบหมายหน้าที่ภารกิจในการช่วยเหลือสนับสนุนและร่วมปฏิบัติงานกับ ชุดปฏิบัติการให้ชัดเจน มีความเหมาะสมอย่างเป็นระบบ ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินโครงการและภารกิจการรับช่วงต่อในการรักษาสุขภาพชุมชน

4) จัดทำป้ายคุ้ม ตามขนาดมาตรฐาน (รายละเอียดข้างต้น) ติดไว้ที่บ้านประธานคุ้ม หรือจุดกึ่งกลางของคุ้ม เพื่อให้คนในคุ้มทราบว่าเขาอยู่ในคุ้มใด มีใครเป็นคณะกรรมการ ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและสร้างความสามัคคีในชุมชน หมายเหตุ* ความสำคัญและความจำเป็นของกระบวนการคุ้ม ทำให้การเฝ้าระวังค้นหาผู้เสพ การค้นหาและรับรู้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ลงลึกถึงระดับบุคคล ประหยัดเวลาและครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยมีคณะกรรมการคุ้มคอยช่วยเหลือ สนับสนุน ให้ข้อมูล และเป็นตัวแทนของชุมชน จึงเกิดความโปร่งใส ยุติธรรม เพราะปัญหาต่างๆ คนในพื้นที่จะมีความรู้ และทราบสาเหตุแก่นแท้ของปัญหา ทำให้สามารถแก้ไขได้ตรงจุด และเมื่อชุดปฏิบัติการถอนกำลังออกจากหมู่บ้าน/ชุมชน คุ้มแต่ละคุ้มจะสามารถดูแลกันเอง และสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีการสนับสนุน ช่วยเหลือ และติดตามการปฏิบัติ จาก คอ.ปส.อ., คอ.ปส.เขต, คอ.ปส.จว./กทม.

2.4 ทำการสำรวจข้อมูลปัญหาที่ชุมชนกำลังได้รับความเดือดร้อน โดยเรียงลำดับ ความจำเป็นเร่งด่วน และร่วมกันหาทางแก้ไขโดยเร็ว เพื่อเกิดความเชื่อมั่นศรัทธาจากคนในชุมชน

2.5 ร่วมทำกิจกรรม โดยเฉพาะประเพณีชุมชนเพื่อสร้างความคุ้นเคยและการเอาใจใส่ในการแก้ไขปัญหา

2.6 เปิดโอกาสให้ประชาชน แกนนาน อาสาสมัคร เข้ามาร่วมดำเนินโครงการ เช่น การออกตรวจ, การตั้งด่าน, การพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งจะก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชนเกิดความหวงแหนและเกิดความรักในแผ่นดินเกิดของตนเอง

2.7 ชุดปฏิบัติการทุกนายที่ลงชุมชน ต้องเป็นบุคคลที่มีบุคลิกเป็นมิตร เข้าคนง่าย มีความจริงใจ ลดทิวี มีจิตอาสา และมีทักษะการพูด จะทำให้การทำงานในชุมชนประสบผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น

3. กระบวนการค้นหาผู้เสพโดยการเอกซเรย์ 100%

หลักการเอกซเรย์100% หมายความว่า บุคคลทุกคนในชุมชนเป้าหมายนั้นจะต้องได้รับการตรวจสอบอย่างเข้มงวดว่าไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ตามมติของหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด โดยผ่าน คณะกรรมการกลั่นกรองครัวเรือนสีขาว

แนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

3.1 หลังจากมีการลงนามในบันทึกข้อตกลง (MOU) ในวันพิธีเปิด หากยังลงนามในบันทึกข้อตกลงไม่หมดให้ดำเนินการต่อให้เสร็จสิ้นทุกหลังคาเรือน เพื่อป้องกันการเกิดปัญหา ตลอดจนให้เป็นไปตามความถูกต้องทางข้อกำหนดสำรวจครัวเรือนอย่างละเอียด เพื่อค้นหาผู้เกี่ยวข้องกับ ยาเสพติด/ค้นหาผู้เสพ/ผู้ค้า จัดทำข้อมูลฝ่ายสืบสวน ปราบปราม จับกุมผู้กระทำความผิด ต้องมีการประชุมวางแผนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด สำนักงาน ป.ป.ส., ตำรวจ, มหาดไทย ,สาธารณสุข กศน. พัฒนาชุมชน, แรงงาน อปท. อบต รวมทั้งหน่วยที่เป็นภาคีเครือข่ายทั้งหมด เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์เป้าหมาย แนวทางการดำเนินการ ในทุกๆ ด้าน ทั้งปราบปราม, ป้องกัน, บำบัดรักษา และพัฒนาความยั่งยืน

3.2 ตรวจสอบสถานะบุคคลทุกคน เพื่อค้นหาผู้เสพและผู้เกี่ยวข้อง ตามข้อตกลงของ หมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และยุติธรรม โดยทำการตรวจแบบเปิดเผย ถ่ายภาพไว้เป็นหลักฐาน แล้วจัดทำแฟ้มข้อมูลอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1) ให้ลงนามในบันทึกข้อตกลงให้ครบทุกครัวเรือนก่อนตรวจสอบสถานะ เพื่อเป็นการสมัครใจและไม่เกิดข้อโต้แย้งในการทำงาน บางรายควรมีบันทึกสมัครใจตรวจสอบสถานะเพื่อสะดวกในการดำเนินโครงการ

2) ถือเป็นประชามติ จากการประชาคมหมู่บ้านให้ทุกคนตรวจสอบสถานะเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจ พร้อมยินดีเข้าร่วมโครงการ

3) บุคคลที่สมควรได้รับยกเว้นไม่ตรวจสอบสถานะให้ทำเป็นข้อตกลงของหมู่บ้าน เช่น เด็ก,ผู้สูงอายุ คนชราและผู้ป่วยติดเตียง,บุคคลที่ไปทำงานหรือเรียนหนังสือต่างประเทศ เป็นต้น

4) การตรวจสอบสถานะทุกครั้งให้เป็นรูปแบบคณะกรรมการมีชุดปฏิบัติและผู้นำชุมชน คณะกรรมการคุ้ม พร้อมให้บันทึกภาพและจัดเก็บข้อมูลไว้ทุกครั้ง

5) บุคคลที่ไม่สามารถเข้ารับการตรวจได้ เช่น ทำงานในต่างจังหวัด,ไปศึกษาต่างถิ่น ,มีที่พักหลายแห่ง ให้ดำเนินการดังนี้

5.1 ในกรณีไปเรียนหรือทำงาน เป็นกะ รายวัน รายสัปดาห์ หรือ โรงงานอยู่ไกล ในแต่ละเดือนอาจจะกลับเข้าบ้าน ไม่กี่ครั้ง ถ้าเป็นลักษณะ ต้องการตรวจปัสสาวะต้องการนัดวันที่ว่างให้มาพบ ชุดปฏิบัติการ

5.2 ในกรณีไปทำงานต่างจังหวัด ต่างประเทศ จะกลับมา ปีละ 1 ครั้งหรือ 2 ปีครั้ง มีบ้านพักอยู่อีกจังหวัดหนึ่ง กลับมาเยี่ยมญาติในชุมชนแต่ยังมีชื่ออยู่ใน ชุมชน กรณีแบบนี้ ให้ตัดออก ไม่ต้องตรวจปัสสาวะ เมื่อกลับเข้ามาในหมู่บ้าน/ชุมชน ให้ทำการตรวจก่อนทุกครั้งเพื่อแสดงความบริสุทธิ์

6.เกณฑ์อายุในการตรวจปัสสาวะ ให้เป็นมติ ของหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด แต่ต้องอยู่ในเกณฑ์ระหว่าง 12-65 ปี ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามความเหมาะสมและมติหมู่บ้าน เช่นบางชุมชนที่เป็นแหล่งมั่วสุม อาจจะตรวจเด็กอายุ 10-12 ปี ด้วยก็ได้

3.3 การเอกซเรย์เพื่อค้นหาผู้เสพ และผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดยังสามารถกระทำได้อีกหลายช่องทาง อาทิ กิจกรรมผ้าป่าเบาะแส,การบิณฑบาตข้อมูล,การประชาม,ข้อมูลจากสื่อ, การร้องเรียน, การขยายผลจากผู้เสพ, ข้อมูลอื่นๆ และข้อมูลจากสถานีตำรวจ แต่จะต้องนำมาผ่านกระบวนการตรวจปัสสาวะทุกราย

ให้ประชาสัมพันธค์ควบคู่กับการเอกซเรย์ มีการแข่งขันเอกซเรย์ เพื่อให้ชาวบ้านตื่นตัวและสามารถรับการตรวจที่ ศูนย์อนามัยการของชุดปฏิบัติการได้ ในระหว่างนั้น ต้องมีการออกตรวจตราในพื้นที่และจับกุมผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือและยังฝ่าฝืนกฎหมาย มีการตั้งด่านตรวจค้นและการเข้าค้นในบ้านเป้าหมายตามความเหมาะสม เพื่อกดดันผู้ค้าและผู้ที่ไม่ยอมให้ความร่วมมือ จะทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เห็นความเอาจริงของชุดปฏิบัติการ

3.4 กดดันโดยการออกตรวจตรา ตรวจค้นพื้นที่เป้าหมาย จุดเสี่ยง จุดมั่วสุม ทั้งในและพื้นที่ข้างเคียงอย่างต่อเนื่อง

3.5 ตั้งจุดสกัดชั่วคราวตามจุดที่เหมาะสม เพื่อตรวจหาผู้กระทำความผิด และป้องกันภัยนอกชุมชน /อาคารชุด หลังจากกระบวนการค้นหาผู้เสพโดยการ เอกซเรย์ 100% ทุกช่องทาง จะได้กลุ่มบุคคล โดยแยกออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

- 1) ผู้ใช้ ผู้เสพยาเสพติด ให้นำเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา
- 2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น สนับสนุน ผู้ค้า ผู้ขาย ให้ดำเนินการจับกุมตามกฎหมาย
- 3) ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้นำเข้าสู่กระบวนการกลั่นกรองบุคคลสีขาว

4. กระบวนการกลั่นกรองและรับรองบุคคล หลังจากค้นหาผู้เสพ ตรวจปัสสาวะ เอกซเรย์อย่างละเอียด จากการขยายผลตลอดจนข้อมูลจากสายข่าว จะสามารถแยกบุคคลได้ 3 กลุ่ม คือ

- 1) ประชาชนทั่วไปที่ไม่เกี่ยวข้อง
- 2) ผู้ใช้ ผู้เสพยาเสพติด
- 3) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่นผู้ขาย ผู้สนับสนุน ให้ชุดปฏิบัติการเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการ ดังนี้

4.1 การคัดกรอง

1) เมื่อทราบตัวผู้ใช้/ผู้เสพ/ผู้ติด และผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่สมัครใจ ให้ชุดปฏิบัติการฯ ประสาน รพ.สต. หรือ รพ. หรือ สาธารณสุขอำเภอดำเนินการคัดกรองผู้ใช้/ผู้เสพยาเสพติด โดยศูนย์คัดกรองอำเภอ/ตำบล และนำพาเข้ากระบวนการบำบัดตามกฎหมาย (เพื่อลงข้อมูลและอยู่ในความควบคุมของสถานบำบัด)

2) วางระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เสพโดยรวมทากิจกรรมบำบัดในชุมชน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงกระบวนการติดตามดูแล ผ่านระบบครอบครัวและกระบวนการคุ้ม ควบคู่ไปกับการดูแลรักษาทางการแพทย์ของศูนย์บำบัด เน้นระบบสมัครใจบำบัด ร่วมกับมาตรการของชุมชนโดยมีครอบครัวญาติพี่น้องสามารถร่วมทากิจกรรมพร้อมให้การช่วยเหลือได้ โดยยึดตามการบำบัดรักษาโดยมีส่วนร่วมของชุมชน (CBTx) ใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง ให้ชุมชนและครอบครัวมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือตามความเหมาะสมของสภาพปัญหาของผู้ป่วย โดยยึดหยุ่นกระบวนการบำบัดรักษา เน้นการดูแลแบบรอบด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย จิตใจ อันตรายที่เกิดจากยาเสพติด สัมพันธภาพ การศึกษา ชีวิต ความเป็นอยู่ (ที่อาศัย รายได้และการประกอบอาชีพ) โดยอาจแยกผู้เสพยาเสพติดตามระดับของการเสพติด ได้แก่

-ผู้ใช้ ผู้เสพ สามารถให้การบำบัดดูแลช่วยเหลือโดยชุมชน สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การจัดแบ่งกลุ่มดูแลแบบเพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง การให้คำแนะนำ/บำบัดแบบสั้น (BA, BI) โดย จนท.สธ. หรือ อสม. การนัดมาพบปะเพื่อทำกลุ่มบำบัด โดยใช้บุคลากรในชุมชน หรือ อาจใช้รูปแบบค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (หลักสูตร 12 วัน) ทั้งนี้ ต้องเป็นกระบวนการทำด้วยความสมัครใจ ไม่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ และอาชีพการงาน และต้องเกิดการยอมรับและการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ

-ผู้ติด หรือผู้เสพที่เคยผ่านการบำบัดมาแล้วหลายครั้ง ผู้ที่มีโรคหรืออาการทางจิตทางประสาท ผู้เสพยาเสพติดประเภทเฮโรอีน ผีน หรือ ผู้เสพยาเสพติดโดยวิธีการฉีด หรือ เกินศักยภาพของชุมชนที่จะดูแล หรือไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือโดยชุมชน ให้ส่งโรงพยาบาลใกล้เคียง หรือ รพ. เฉพาะทางด้านยาเสพติดของกรมการแพทย์ (สบยช. และโรงพยาบาลธัญญารักษ์) หรือ รพ.สังกัดกรมสุขภาพจิต

4.2 กระบวนการกลั่นกรองบุคคลและครัวเรือนสีขาว

หลังจากค้นหาผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เข้าพบปะครัวเรือน เยี่ยมเยียนประชาชน การตรวจปัสสาวะ 100% นำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการดังนี้

1) นำผู้เสพเข้าสู่กระบวนการ พร้อมมีการนัดหมายให้มารายงานตัว พบเพื่อตรวจปัสสาวะ ร่วมกิจกรรมบำบัดและพบเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตามกำหนด จัดทาดารางนัดหมายให้เรียบร้อย

2) ทากการกลั่นกรองบุคคล/ครัวเรือน สีขาว โดยคณะกรรมการกลั่นกรองระดับชุมชน/หมู่บ้าน/อาคารชุด ให้มีการประชุมในเชิงลับนำรายชื่อที่ได้จากการตรวจปัสสาวะเข้าสู่การประชุมเพื่อมอบบัตรบุคคลสีขาวให้กับบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยมีหลักเกณฑ์ คือต้องได้รับการรับรองเป็นเอกฉันท์จากคณะกรรมการ ว่าสมควรได้รับบัตรพลเมืองสีขาว หากกรณีมีผู้แย้งตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปถือว่าไม่ผ่านการรับรองให้นำเข้าที่ประชุมเพื่อรับรองในครั้งต่อไป

กรณีผู้ใช้/ผู้เสียหายเสพติดที่ผ่านกระบวนการบำบัดจะต้องได้รับการรับรองจาก จนท.สธ.หรือสถานบำบัดที่บำบัดรักษา ว่า เลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและตรวจปัสสาวะไม่พบสารเสพติดในร่างกายเป็นจำนวนติดต่อกันตั้งแต่ 16 ครั้ง จึงสามารถ นำเข้าสู่กระบวนการกักขังกรงเพื่อรับรองเป็นบุคคลสีขาวต่อไป บุคคลที่ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการกักขังกรง ให้มี การมอบบัตรพลเมืองสีขาว เพื่อสร้างแรงจูงใจและเป็นตัวอย่างที่ดีในหมู่บ้าน/ชุมชน /อาคารชุด หากครัวเรือนใดมีผู้ได้รับ บัตรพลเมืองสีขาวทุกคน ให้มอบธงครัวเรือนสีขาว และในคุ้มใดมีครัวเรือนสีขาวทั้งคุ้ม ให้มอบธง/ป้ายคุ้มสีขาว หากทุกคุ้ม ได้รับประกาศเป็นคุ้มสีขาว ให้ประกาศหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด เป็นหมู่บ้าน/ชุมชน /อาคารชุด สีขาวปลอดยาเสพติด ต่อไป

4.3 คณะกรรมการกักขังกรงบุคคลและครัวเรือนสีขาว แต่งตั้งคณะกรรมการกักขังกรงบุคคลหรือครัวเรือนสีขาว สามารถ ใช้คณะกรรมการหมู่บ้านที่มีอยู่เดิม หรือแต่งตั้งขึ้นใหม่ คัดเลือกบุคคลที่เป็นแกนนำได้รับการยอมรับจากชุมชน /อาคารชุด เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและยุติธรรม โดยให้ประธานชุมชนหรือผู้ใหญ่บ้านเป็นคนลงนาม

หมายเหตุ* ความสำคัญของคณะกรรมการกักขังกรง ป้องกันปัญหาความแตกแยก ,ทำให้การทำงานง่าย รวดเร็ว สามารถ พิจารณาข้อมูลได้ละเอียด ลงลึกได้มากกว่าเพราะเป็นคนในชุมชนจะทราบปัญหาได้ดีกว่า และได้รับการยอมรับมากกว่า สร้างการมีส่วนร่วม ป้องกันการเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้น คณะกรรมการต้องมีความยุติธรรมโปร่งใส เก็บความลับได้ เป็นกลาง และเป็นตัวแทนให้กับชุมชน

4.4 รูปแบบกระบวนการกักขังกรงหลังจากตรวจปัสสาวะรายบุคคลแล้ว คณะกรรมการคุ้มแต่ละคุ้มให้กักขังกรงเบื้องต้น ก่อนที่จะนำรายชื่อหรือคัดเลือกบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดส่งให้คณะกรรมการกักขังกรงในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อคณะกรรมการทำการกักขังกรงและรับรองบุคคล โดยจะต้องลงลายมือชื่อทุกคน หากมีการโต้แย้งให้ถือว่ายังไม่ผ่าน การกักขังกรง การดำเนินการต้องมีความโปร่งใส ยุติธรรม และสามารถตรวจสอบได้ ทำให้ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน/ อาคารชุด เกิดความศรัทธาสรางแนวร่วมและการทำงานที่บรรลุเป้าหมายได้ง่ายขึ้น

1) การประชุมคณะกรรมการกักขังกรงทุกครั้งต้องมีประธาน และคณะกรรมการควรเข้าร่วมประชุมให้ครบองค์ประชุม หากไม่มีภารกิจจำเป็น ไม่ควรขาดการประชุม เพื่อไม่ให้มีข้อโต้แย้งใด ๆ ภายหลัง และมีเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ ฝ่ายปกครองเป็นที่ปรึกษาอยู่ด้วยอย่างน้อย 1 นาย 18

รูปแบบการนํ้ากั้นกรองบุคคลที่ถูกต้อง

- 2) กำหนดกติกาที่ชัดเจนและเป็นธรรม เช่น เมื่อกั้นกรอง คนในบ้านตนเองคณะกรรมการคนนั้น ต้องไม่อยู่ในที่ประชุม, การประชุมต้องเป็นความลับ และคณะกรรมการกั้นกรองต้องไม่นำข้อมูลในที่ประชุมออกไปเผยแพร่สู่สาธารณะ บุคคลที่ถือว่าผ่านการกั้นกรอง เป็นบุคคลสีขาว กรรมการต้องยกมือและให้การรับรองทุกคน
- 3) การเก็บข้อมูลจากการทำงาน ลงพื้นที่ ตรวจสอบปีสภาวะ และกั้นกรองข้อมูลผู้เกี่ยวข้องต่างๆ ต้องมีการบันทึกข้อมูลไว้ และเก็บข้อมูลไว้อย่างเป็นระบบสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา
- 4) จัดให้มีพิธีมอบบัตรพลเมืองสีขาวขึ้นเป็นประจา โดยบุคคลที่ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการทุกคน ว่าไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดจะได้บัตรพลเมืองสีขาว หากครอบครัวใดที่มีสมาชิกในครอบครัวได้รับบัตรพลเมืองสีขาวครบทุกคนจะได้รับป้ายครัวเรือนสีขาว หากครัวเรือนใดได้รับป้ายสีขาวครบทุกหลังคาเรือนจะได้รับป้ายคุ้มสีขาว และหากทุกคุ้มได้รับป้ายคุ้มสีขาวจะได้รับป้ายหมู่บ้านสีขาว ตามลำดับควรจัดทุกๆเดือนเพื่อกระตุ้นให้แข่งกันทำความดี และกดดันคนที่ไม่ให้ความร่วมมือ การจัดงานมอบ ให้ชาวบ้านทุกมีส่วนร่วมและเชิญองค์กร ภาคีเครือข่ายร่วมสังเกตการณ์และร่วม บูรณาการในการทำงาน

**หมายเหตุ ความสำคัญทำให้เกิดกิจกรรมที่ดีสร้างจิตสำนึกที่ดีในชุมชน เป็นการสร้างแรงจูงใจเชิงสัญลักษณ์เชิงจิตวิทยา ที่จับต้องได้ เกิดการแข่งขันกันทำความดี คนในชุมชนมีความภาคภูมิใจและเป็นรูปธรรมชัดเจนที่สามารถตรวจสอบได้*

4.5 กระบวนการกิจกรรมชุมชนบำบัด กระบวนการบำบัดฟื้นฟูโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม หรือชุมชนบำบัด ให้จัดทำค่ายเปิด โดยใช้สถานที่ภายในหมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการนัดหมาย รวมพล ให้มาพบชุดปฏิบัติการและ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นประจำ ตามวงรอบที่กำหนด เช่น ทุก 3 วัน หรือ 5 วัน เพื่อติดตามผลและร่วมทำกิจกรรมบำบัด ชุดปฏิบัติการสามารถจัดกิจกรรมบำบัดได้หลากหลาย เช่น กีฬา ศิลปะ ดนตรี

อาชีพ ศาสนา ฯลฯ ควรมีการฝึกระเบียบวินัยความรับผิดชอบ ตลอดจนจิตอาสาต่อชุมชน/สังคม โดยออกบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เช่น ขุดลอกคูคลอง เก็บขยะ กวาดลานวัด เป็นต้น วัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนเห็นความเปลี่ยนแปลงพร้อมให้โอกาส ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้/ผู้เสพยาเสพติด เกิดความภาคภูมิใจและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การจัดกิจกรรมสามารถจัดได้หลากหลายรูปแบบ เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและผู้ใช้/ผู้เสพยาเสพติดได้มีโอกาสแสดงออก มีจุดยืนในสังคม ได้รับโอกาสที่ดี และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่เน้นให้โอกาส เยียวยา รักษา และ คืบบوترหลานที่มีความพร้อมกับคืนสู่สังคม

1) สร้างกิจกรรม/โครงการให้เกิดสัมพันธ์ภาพในครอบครัว/ชุมชน /อาคารชุด เช่น โครงการครอบครัวอบอุ่น โครงการบ้านน่าอยู่ เพื่อให้มีโอกาสได้ใช้เวลาร่วมกับครอบครัวและชุมชน มีการแต่งตั้งที่ปรึกษา พี่ดูแลน้อง เพื่อนดูแลเพื่อน ให้คำปรึกษาต่อเนื่องเพื่อเป็นการลด ละ เลิก อย่างต่อเนื่อง ป้องกันการหวนกลับมาเสพติดซ้ำ

2) กิจกรรมบำบัด นัดทำกิจกรรมบำบัดในช่วงเย็นของแต่ละวัน ซึ่งเป็นการบำบัดแบบเปิด ไม่บังคับ กิจกรรมบำบัดที่สามารถนำมาใช้ ดังนี้

2.1) กีฬาบำบัด นำออกกำลังกายเป็นประจำทุกวันให้ร่างกายแข็งแรง (ผู้นำปฏิบัติคือ ชุดปฏิบัติการและศึกษาธิการ)

2.2) การฝึกอาชีพ ร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องฝึกอาชีพเพื่อสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ (ผู้นำปฏิบัติคือ ชุดปฏิบัติการ, กศน., แรงงาน หรือพัฒนาชุมชน)

2.3) การฝึกระเบียบแถว วินัย และการร่วมตั้งจุดตรวจกับเจ้าหน้าที่ (ผู้นำปฏิบัติคือ ชุดปฏิบัติการ, ตำรวจ, ทหาร และฝ่ายปกครอง)

2.4) ฝึกการเป็นจิตอาสาพัฒนาหมู่บ้าน เก็บกวาดขยะ ลานวัด มัสยิด สถานที่สาธารณะ และสถานที่ราชการ (ผู้นำปฏิบัติคือ ชุดปฏิบัติการ หรือผู้นำชุมชน)

2.5) ดนตรีบำบัด ประโยชน์คลายความเครียดและสร้างความอ่อนโยน จากจิตใจและสามารถนำไปเป็นอาชีพได้ หลักการคือ ให้เด็กเป็นผู้ร้องผู้แสดงออก โดยชุดปฏิบัติการเป็นผู้เลี้ยงช่วยฝึกสอนและควบคุม

2.6) ศาสนาบำบัด พัฒนาจิตใจให้รู้จักความผิดชอบชั่วดี เกรงกลัวต่อบาป ทาให้จิตใจชาวสะอาดขึ้นมีความอ่อนโยน สะท้อนปัญหา ตลอดจนปรับเปลี่ยนแนวคิดที่ถูกต้อง

2.7) การพบหมอยามเย็น เชิญคุณหมอมารับความรู้เรื่องสุขภาพและการดูแลตนเอง (ผู้ปฏิบัติคือ ชุดปฏิบัติการณ์และสาธารณสุข หรือจิตแพทย์)

2.8) ควรมีการจัดกิจกรรมนิทรรศการผลงานของผู้เข้าร่วมบำบัด และประชาชนในชุมชนที่มีการแข่งขันกีฬาและกิจกรรมอื่นๆ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมงานและหน่วยราชการต่างๆ เห็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีของกระบวนการชุมชนบำบัด มีการนำประธานและหัวหน้าส่วนราชการออกเยี่ยมบ้าน/คุ้มผู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อติดตามผลการดำเนินงานของชุดปฏิบัติการณ์และสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชน

3) ผู้เสพที่ผ่านการตรวจปัสสาวะจำนวน 16 ครั้ง ให้นำเข้าสู่กระบวนการกลั่นกรองบุคคลและมอบบัตรสีขาวต่อไป โดยให้เจ้าหน้าที่บำบัดเป็นผู้รับรอง

4.6 การสร้างชุมชนเข้มแข็ง

กระบวนการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ให้ดำเนินการควบคู่ไปพร้อมกับภารกิจอื่นในแต่ละวัน โดยมีเป้าหมายเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน รับรู้และช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว นอกจากปัญหาเสพติด เป็นการแก้ไขปัญหามุมุมิตี สร้างศรัทธาให้กับประชาชน เกิดความตื่นตัวพร้อมที่ร่วมมือกับชุดปฏิบัติการณ์

การดำเนินการเน้นการแก้ไขปัญหและผลกระทบในชุมชน/อาคารชุด ความต้องการของประชาชนเป็นหลักและเป็นการแก้ไขอย่างยั่งยืน การที่ชุมชนจะเข้มแข็งต้องเข้มแข็งได้ด้วย ตัวชุมชนเอง ฉะนั้น ชุดปฏิบัติการณ์ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา เป็นผู้แนะนำสนับสนุนแต่คนในชุมชนต้องพร้อมใจกันร่วมแก้ปัญหอย่างแท้จริง เพราะเป็นปัญหาของชุมชนเอง ชุดปฏิบัติการณ์ต้องสามารถกระตุ้นหรือทำความเข้าใจกับประชาชนในชุมชนให้ได้

แนวทางปฏิบัติ มีดังนี้

1) ประชาคมชาวบ้านเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม จากเวทีประชาคมให้สำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและร่วมจัดลำดับความเร่งด่วนในการแก้ไขปัญห ปลอดจนแนวทางแก้ไขร่วมกัน ตัวอย่างเช่น ปัญหารถแวน ให้มีมติชุมชนในการดำเนินการกับเยาวชนและผู้เกี่ยวข้อง กำหนดกติการ่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหได้อย่างเด็ดขาด

2) จัดให้มีศูนย์หรือช่องทางรับแจ้งเหตุคอยเชื้อเหลือประสานการทางาน ปลอดเวลา ปัญหาเร่งด่วนต้องได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็ว เช่น ปัญหาการทะเลาะวิวาท

3) การป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น แก้ไขบริเวณที่เป็นจุดเสี่ยง ติดตั้งกล้องวงจรปิด ตัดต้นไม้เพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ติดไฟส่องสว่าง เพื่อลดช่องว่างการก่ออาชญากรรม จัดกิจกรรมให้ความรู้ทางกฎหมายและอาชญากรรม

4) การพัฒนาหมู่บ้านชุมชนให้น่าอยู่ชวนมอง ร่วมปรับปรุงพื้นที่จากหมู่บ้านปิด ให้มีความสะอาด สะอาด ปลอดภัย สวยงาม ร่วมกัน พัฒนา ถนน คูคลองให้สวยใสสะอาด

5) ส่งเสริมคนในชุมชนให้มีสวัสดิการที่ดีขึ้น มีรายได้ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ส่งเสริมการสร้างอาชีพพร้อมช่องทาง ตลาด ให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตลอดจนสร้างจิตสำนึกในการรักบ้านเกิด เกิดความภูมิใจ เกิดความหวงแหนและ พร้อมจะเป็นแนวร่วมในการป้องกันแก้ไข ไปด้วยกัน

6) การฝึกกำลังสนับสนุน

6.1) การฝึก ชรบ.หมู่บ้านเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ในการทำงาน จัดเวรยาม 24 ชั่วโมง ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง เป็นการดูแลบุตรหลานของเขาเอง (ผู้ปฏิบัติคือ ชุดปฏิบัติการและมหาดไทย)

6.2) โครงการต่างๆ ที่จำเป็นและเหมาะสม เช่น (ผู้ปฏิบัติคือ ชุดปฏิบัติการและภาคีเครือข่าย)

-โครงการครอบครัวอบอุ่น ให้ครอบครัวมีโอกาสได้แก้ไขปัญหาร่วมกัน สร้างความรัก รอยยิ้มในครอบครัวและออกตรวจเยี่ยมครัวเรือน

-โครงการอบรมกลุ่มเสี่ยง กลุ่มวัยรุ่นหรือกลุ่มเยาวชนที่เสี่ยงต่อการพัวพันกับยาเสพติด อบรมให้ความรู้และให้เข้ามาช่วยเหลือในการพัฒนาหมู่บ้าน

-โครงการกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ในหมู่บ้าน ให้ชาวบ้านและเยาวชนมีโอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ให้เวทีในการแสดงออก และการยอมรับจากสังคม

-โครงการพี่ช่วยน้อง น้องฟังพี่คืนคนดีสู่ครอบครัว คนที่ยอมรับและแก้ไขพร้อมกับเป็นคนดีให้โอกาสทางสังคม แนะนำ อาชีพ การเรียนต่อและชูเป็นแบบอย่างในสังคมต่อไป

5. กระบวนการติดตาม ช่วยเหลือ เยี่ยมบ้าน สร้างกฎชุมชน พื้นฟูสังคม

5.1 ประชุมคณะทำงานสร้างความเข้มแข็งในหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด เพื่อแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดร่วมกับชุมชน ติดตามช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติด ควบคุมดูแลไม่ให้ผู้เสพกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำ ด้วยการ ใช้มาตรการเชิงบวก และรับรองครัวเรือนปลอดภัยยาเสพติดปึกธงหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด ปลอดภัยยาเสพติด

5.2 การสร้างภูมิคุ้มกัน ทั้งในมิติเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา นอกสถานศึกษา ประชาชนทั่วไป ผู้ใช้แรงงาน การใช้ มาตรการทางสังคมในชุมชนครูตำรวจตระเวนชายแดนและตำรวจชุมชนสัมพันธ์ใช้องค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน ชุมชนและสร้างความร่วมมือของชุมชน

มีการจัดอบรมให้ความรู้กับกลุ่มเสี่ยงและประชาชนเพื่อทราบถึงพิษภัยของยาเสพติดตลอดจนเป็นแนวร่วมในการดูแล ชุมชนกันเอง ควรจัดทำโครงการที่เป็นประโยชน์และสร้างศักยภาพให้กับชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนดูแลซึ่งกันและ กัน เช่น โครงการบ้านน่าอยู่ โครงการส่งเสริมอาชีพให้กับคนตกงาน ฯลฯ

ควรมีเวทีหรือลานกิจกรรมให้กับเด็กและเยาวชนสามารถแสดงออกใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เพื่อไม่ให้เกิดผู้เสพรายใหม่ เสริมภูมิคุ้มกันเด็ก เยาวชนในหมู่บ้าน/ชุมชน /อาคารชุด เช่น

ลานกีฬา ลานสันทนาการ ฯลฯ ในมหาดไทย สาธารณสุข และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำกิจกรรมเข้าแทรกเพื่อดูแลเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติดได้

5.3 สร้างคณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด ให้เข้มแข็งสามารถรับภารกิจแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด เพื่อดำเนินการต่อโดยมีภาครัฐสนับสนุนการปฏิบัติ รักษาสภาพพื้นที่ ติดตามควบคุมพฤติกรรมกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านกระบวนการเฝ้าระวัง สร้างเครือข่ายและดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

จัดทำโครงการให้ความรู้แก่คณะกรรมการหมู่บ้านชุมชนที่ถูกต้อง เพื่อสามารถรับภารกิจแก้ไขปัญหายาได้อย่างต่อเนื่อง หลังจากเสร็จสิ้นโครงการ มีการจัดทำช่องทางสื่อสารระหว่างหมู่บ้านแกนนำและชุดปฏิบัติการเพื่อประสานงานได้อย่างต่อเนื่อง มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนจัดโครงการเฝ้าระวังโดยอาสาสมัคร ชรบ. ในชุมชน เช่น โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน โครงการที่ดูแลน้อง ฯลฯ

5.4 มีการตั้งกฎหรือธรรมนูญชุมชน/หมู่บ้านเพื่อใช้บังคับกับคนในชุมชน/หมู่บ้าน เช่น การกวดขันไม่ให้ครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน การไม่คบค้าสมาคมกับครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

เพื่อความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ควรมีการจัดตั้งกฎกติกาชุมชน/หมู่บ้าน ให้ทุกคนปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน ชุมชนดูแลชุมชนด้วยตนเอง โดยมีธรรมนูญชุมชน/หมู่บ้านเป็นกฎที่ทุกคนจะต้องเคารพร่วมกัน ตัวอย่าง เช่น จะไม่เข้าร่วมกิจกรรมใดๆ กับครอบครัวที่ค้ายาเสพติด, คนที่อยู่ในกระบวนการค้ายาเสพติดจะต้องไม่ได้รับสิทธิพิเศษในหมู่บ้าน ผู้ฝ่าฝืนย่อมมีโทษทางสังคม เช่น ไม่ให้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน การไม่คบค้าสมาคม หรือการไม่ได้รับความช่วยเหลือต่างๆ

5.5 กวดขัน จับกุม ผู้ค้า/ผู้ที่ยังไม่เลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างต่อเนื่องขยายผลเครือข่ายที่เกี่ยวข้องและยึดทรัพย์สิน

ชุดปฏิบัติการร่วมกับแกนนำหมู่บ้านยังต้องทำการตรวจตราตั้งด้านสกัดเป็นประจำทุกวัน เพื่อกวดขันป้องกันและทำการจับกุมผู้ที่ยังฝ่าฝืนและกระทำความผิด มีการทวงงานด้านการข่าวในเชิงลึกอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนควบคู่กับมาตรการปราบปราม มอบหมาย ชรบ.หมู่บ้านที่ผ่านการฝึก ทำหน้าที่ผู้ช่วยเจ้าพนักงาน ร่วมตรวจตราในหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด เพื่อสกัดกั้นไม่ให้ยาเสพติดจากข้างนอกเข้ามาให้ชุมชนตลอด 24 ชั่วโมง

5.6 ในส่วนของมหาดไทย สาธารณสุขและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง สามารถแทรกกิจกรรมหรือโครงการที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งได้

5.7 ควรมีการนำผู้เข้าร่วมบำบัดได้บำเพ็ญประโยชน์ให้กับชุมชนร่วมทำกิจกรรมให้ชุมชนเพื่อให้โอกาสในการกลับใจ เช่น ชุดลอกคลอง ทำความสะอาดถนน เก็บขยะ ฯลฯ เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับผู้บำบัด รู้จักเสียสละและสามัคคี ทำให้ชุมชนให้โอกาสเห็นความตั้งใจจริง พร้อมทั้งจะกลับไปเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

6. กระบวนการดำรงความเข้มแข็ง การเฝ้าระวัง

6.1 เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจคณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด ให้เข้าใจบทบาทภารกิจในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด เพื่อดำเนินการต่อได้ด้วยหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด เอง โดยมีฝ่ายราชการสนับสนุนการปฏิบัติและจัดเวรยามรักษาสภาพพื้นที่ไม่ให้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด ติดตามควบคุมพฤติกรรมกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านกระบวนการ เฝ้าระวังสร้างเครือข่ายและดำรงการติดต่อสื่อสารระหว่างชุมชนและเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ แต่งตั้งชุดรักษาความปลอดภัยชุมชน/หมู่บ้าน เพื่อดูแลตรวจตรา ป้องกัน แจ้งข่าว อย่างต่อเนื่องโดยมีการทำงานต่อจากชุด

ปฏิบัติการหลังเสร็จสิ้นภารกิจ มีการประชุมประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อทราบปัญหาและร่วมกันแก้ไข

6.2 คณะกรรมการฯ จัดตั้งชุดรักษาความปลอดภัยชุมชน/หมู่บ้าน ตรวจสอบตรารักษาความสงบและป้องกันผู้ค้าผู้เสพจากภายนอกเข้ามาในหมู่บ้าน/ชุมชน /อาคารชุด ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ที่ผ่านการฝึกอบรมต้องแต่งตั้งให้ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบของกระทรวงมหาดไทย และมีคำสั่งมอบหมายให้เป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงาน โดยนายอำเภอเพื่อดูแลหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอ (ศป.ปส.อ.) ต้องรับผิดชอบในการกำกับดูแลความเข้มแข็งและยั่งยืนของชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยออกเป็นคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านมีการร่วมทำงานแบบบูรณาการ แต่งตั้งชุดปฏิบัติการประจำตำบล, ฝึกอบรมชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) เพิ่มเติมตามความเหมาะสม ดำเนินการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน/ชุมชน /อาคารชุด เผื่อระวังโดยการเข้าเวรยามหมู่บ้าน ซึ่งฝ่ายปกครอง(มหาดไทย)สามารถทำกิจกรรมเสริมเกี่ยวกับ ชรบ. ได้ในส่วนที่เห็นควร

6.3 ปรับสภาพแวดล้อมชุมชนให้เหมาะสมกับการเป็นพื้นที่ปลอดภัย ทั้งการควบคุมพื้นที่เสี่ยงไม่ให้เป็นที่มั่วสุม และส่งเสริมพื้นที่/กิจกรรมเชิงบวก นำผู้เสพ ประชาชนในชุมชน จิตอาสา ร่วมกันพัฒนาชุมชน/หมู่บ้าน โดยร่วมวิเคราะห์ปัญหาในชุมชน/หมู่บ้าน เพื่อร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้น ร่วมกันพัฒนาปรับปรุงถนนที่อาจจะเกิดอุบัติเหตุ ปรับปรุงภูมิทัศน์ที่เป็นจุดเสี่ยงในการก่อปัญหาอาชญากรรม เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน มหาดไทย สาธารณสุข อบต. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาในชุมชนได้ เช่น แก้ไขปัญหาอาชญากรรม แก้ไขปัญหาความยากจนหนี้สิน แก้ไขปัญหาแหล่งน้ำบริเวณอุปโภค แก้ไขปัญหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร แก้ไขปัญหาขยะ น้ำเสีย มลพิษสิ่งแวดล้อม และปัญหาอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

6.4 ดำรงการใช้มาตรการทางสังคมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร เน้นย้ำประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด ให้ทราบกฎหมายกติกาชุมชนและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ควรมีคณะกรรมการหมู่บ้านหรือจิตอาสาเฝ้าติดตามสอดส่องดูแลผู้ฝ่าฝืนในชุมชน มีบทลงโทษที่ชัดเจน คณะกรรมการแกนนำของหมู่บ้านผู้ควบคุมกติกาต้องมีความเด็ดขาด เป็นธรรม โปร่งใส เสมอภาค และดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือบังคับใช้ให้ประกาศให้ทุกคนในหมู่บ้านรับทราบและทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ของหมู่บ้าน

6.5 ติดตามเฝ้าระวังผู้ค้า/ผู้ที่ยังไม่เลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง

คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการคุ้ม ชรบ.หมู่บ้าน ภาควิเคราะห์ สมาชิกแจ้งข่าวอาสาสมัครต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันติดตามเฝ้าระวัง มีการประสานการทำงานอย่างต่อเนื่องกำหนดช่องทางสื่อสารให้ชัดเจนกำหนดการประชุมและติดตามผลเป็นประจำทุกเดือนพร้อมจัดทำเป็น แผนความยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง โดย ศป.ปส.อ. เป็นผู้กำกับดูแลช่วยเหลือ

6.6 การผลิตสายข่าวโดยชาวบ้านเพื่อป้องกัน ดูแล และเฝ้าระวังปัญหาเสพติด ในหมู่บ้าน ชุมชน

จัดอบรมสมาชิกแจ้งข่าวในหมู่บ้านให้ความรู้และแต่งตั้งมอบหมายหน้าที่ให้ชัดเจนมี ผู้กำกับควบคุมดูแลและมีช่องทางสื่อสารชัดเจน ตลอดจนมีการอบรมพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

6.7 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดผลงานชุมชนการสร้างพื้นที่ชุมชนต้นแบบเพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ยกย่องเชิดชู และให้ขวัญกำลังใจ โดยดำเนินการ ดังนี้

- 1) มีเลขานุการจัดเก็บ สถิติ ข้อมูล ภาพถ่าย ผลงานของชุดปฏิบัติการหมู่บ้านชุมชนผลการปฏิบัติงานทุกอย่างให้เป็นระบบ
- 2) ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของชุดปฏิบัติการหมู่บ้านและชุมชน/อาคารชุด ทางสื่อทุกช่องทางเพื่อให้รับรู้ถึงความสำเร็จ
- 3) ส่งเสริมสนับสนุนเพื่อเป็นสถานที่ศึกษาดูงาน แหล่งเรียนรู้ของหมู่บ้านชุมชน/อาคารชุด อย่างยั่งยืน ให้กับสาธารณชนและองค์กรต่างๆ
- 4) มีการมอบประกาศนียบัตร ศอ.ปส. ทุกระดับให้กับชุมชน/หมู่บ้าน บุคคลที่ร่วมปฏิบัติงาน ที่มีผลงานที่ชัดเจน เสียสละเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ
- 5) มหาตมไทย สาธารณสุข และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถเพิ่มเติมได้

6.8 จัดประชุมประชาคมเป็นประจำทุกเดือนเพื่อดำรงมาตรการทางสังคมอย่างต่อเนื่องและติดตามประเมินผลการทำงานของหมู่บ้านชุมชน /อาคารชุด ขยายผลหมู่บ้านข้างเคียง ดำรงการติดต่อสื่อสารให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 3 ขึ้นส่งต่อความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

เป้าหมาย เป็นชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้และเป็นสถานที่ศึกษาดูงานให้กับชุมชนอื่นๆ

หลักการ วางระบบแนวทางพร้อมวิธีการปฏิบัติให้กับหมู่บ้านหรือชุมชน ชุมชน/อาคารชุด สามารถดำเนินการต่อเพื่อรักษาสภาพให้ยั่งยืนตลอดไป

แนวทางปฏิบัติ ประกอบด้วย มาตรการรักษาสภาพหมู่บ้านชุมชน /อาคารชุด การส่งมอบพื้นที่ และการติดตามประเมินผล ดังนี้

1. การรักษาสภาพหมู่บ้านชุมชน

1.1 จัดตั้งและฝึกอบรม ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) เพื่อดูแลอย่างต่อเนื่อง

1.2 จัดตั้งด่านตรวจตรวจและกำกับการสู่มเข้าพื้นที่ เพื่อร่วมการตรวจค้นและสกัดกั้น

- 1.3 มีการนำผู้ใช้/ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด/ผู้ครอบครองเพื่อเสพ เข้ารับการบำบัดตามกฎหมาย อย่างต่อเนื่อง
- 1.4 มีการติดตามผลการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน ผู้ใช้/ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด/ ผู้ครอบครองเพื่อเสพ ที่เข้าร่วมโครงการฯ
- 1.5 มีการจัดการประชุมของภาคีเครือข่ายในการดูแลชุมชนให้ยั่งยืน เพื่อประเมินผลการดำเนินงานอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ในหลากหลายช่องทางการสื่อสาร
- 1.6 นำเข้าเป็นวาระในการประชุม ศป.ป.ส.อ./เขต เป็นประจำทุกเดือน เพื่อรายงานผลให้ที่ประชุมทราบ

2. การลดระบบนิเวศน์เชิงลบ

- 2.1 ดำเนินการจับกุมผู้ค้ารายย่อย รายใหญ่ อย่างต่อเนื่อง
- 2.2 ขจัดพื้นที่ที่เอื้อต่อการเสพและค้ายาเสพติด ควบคุมดูแลไม่ให้มีแหล่งมั่วสุมในพื้นที่
- 2.3 มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ติดตั้งกล้องวงจรปิดในจุดเสี่ยงและติดไฟส่องสว่างในที่มืด
- 2.4 ขจัดผู้มีอิทธิพลและต่อต้าน ในพื้นที่โดยเฉพาะผู้มีอิทธิพลด้านยาเสพติด
- 2.5 มีการสุ่มตรวจสถานที่ท่องเที่ยว สถานบันเทิงยามค่ำคืนอย่างต่อเนื่อง
- 2.6 มีการออกตรวจพื้นที่โดยตำรวจสายตรวจและ ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ
- 2.7 สร้างพื้นที่ปลอดภัยในหมู่บ้าน/โรงเรียน/สถานประกอบการ
- 2.8 มีการส่งเสริมเพื่อจัดตั้งกองทุนเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น กองทุนแม่ของแผ่นดิน กองทุนหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด ที่นำผลประโยชน์ มาใช้แก้ไขปัญหายาเสพติด ฯลฯ
- 2.9 จัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด เพื่อความยั่งยืนอย่างแท้จริง
- 2.10 ตรวจสอบ คัดเลือก สถานประกอบการขนาดใหญ่ เพื่อเป็นโรงงานสีขาว นิคมอุตสาหกรรมร่วมใจด้านภัยยาเสพติด โดยทำ MOU ร่วมกัน (มหาดไทย/สำนักงาน ป.ป.ส.)
- 2.11 จัดกิจกรรมเสริมเชิงป้องกันยาเสพติดตามความเหมาะสมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เช่น ความสนใจ อายุ เพศ การศึกษา ฯลฯ โดยให้มีการดำเนิน กิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง อาทิ การให้ความรู้ด้านยาเสพติด ลานกีฬา ด้านยาเสพติด กิจกรรมวาดรูป ใช้สื่อวีดิทัศน์ และ Infographic ในการสร้างแรงบันดาลใจ และเผยแพร่ผ่านโซเชียลมีเดีย สื่อต่าง ๆ ที่เข้าถึงได้ง่าย สถานศึกษา สถานประกอบการ
- 2.1๒ ช่วยเหลือกลุ่มเสี่ยง เด็ก เยาวชน ประชากรแฝง ด้วยการส่งเสริมให้ศึกษาต่อ ฝึกอาชีพ จัดหางานตามความถนัดของ แต่ละคน

3. ชุดปฏิบัติการและเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ต้องมีการตรวจเยี่ยม ตรวจสอบข้อมูลทั้งทางลับและปกติปิดล้อมตรวจค้นวางสายข่าวและร่วมทำงานกับ ชุมชนอย่างต่อเนื่องมีช่องทางติดต่อสื่อสารที่ชัดเจน มีการประชุมติดตามผลอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

4. ชุมชนในการรับช่วงต่อ ให้ดำเนินการดังนี้

- 4.1 จัดให้มีชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ./)อปพร./อส.ตร. เพื่อออกตรวจตรา ดูแลความปลอดภัยภายในหมู่บ้าน
- 4.2 ร่วมตั้งจุดตรวจจุดสกัดเป็นประจำ
- 4.3 จัดชุดหาข่าว ฝ่ายระวังในหมู่บ้านและพื้นที่ข้างเคียงอย่างต่อเนื่อง
- 4.4 ร่วมกันกำหนดมาตรการทางสังคมร่วมกัน กำหนดบทลงโทษหากมีการฝ่าฝืน และการมอบรางวัลหากมีการทำความดีเพื่อชุมชน

5. การติดตามและดูแลกันภายในชุมชน ใช้หลักการที่ดูแลน้อง น้องฟังปัญหาในชุมชนต้องแก้ด้วยคนในชุมชน เริ่มจากกลุ่มเล็กๆ ในคุ่มนั้นๆ แต่งตั้งให้มีการติดตามดูแลคอยติดตามสอดส่องพฤติกรรม แล้วรายงานต่อคณะกรรมการ เป็นประจำ โดยคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการคุ่มต้องออกตรวจเยี่ยมผู้หลงผิด ผู้เสกพกดั้นผู้ค้ำเป็นประจำ อย่างน้อยเดือนละ 1 – 2 ครั้ง จัดเป็นตารางการทำงานให้เรียบร้อย

6. การร่วมมือของภาคีเครือข่าย

มีการจัดตั้งกลุ่มภาคีเครือข่ายร่วมกัน มีช่องทางในการติดต่อสื่อสาร ประชุม และติดตามผลในการทำงานเป็นประจำ โดยกำหนดเป็นแผนงานให้ชัดเจน ตลอดจนสนับสนุนงบประมาณตามความเหมาะสม

7. การส่งมอบพื้นที่

7.1 การสรุปบทเรียนและการส่งมอบพื้นที่ให้กับชุมชน

7.2 การจัดเก็บข้อมูลและส่งมอบข้อมูล ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

ข้อมูลการดำเนินงานตลอดระยะเวลา อีก 1 ชุดให้เก็บไว้ที่ชุมชน โดยชุมชนสามารถตรวจสอบและนำข้อมูลมาใช้ดำเนินการต่อจากชุดปฏิบัติได้เลย อาทิ -ประวัติบุคคลที่เกี่ยวข้องและการตรวจปัสสาวะ -ข้อมูลการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ

-การนัดหมายและการติดตาม -คำสั่งต่างๆ เอกสารที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่เป็นประโยชน์

7.3 จัดพิธีส่งมอบพื้นที่เพื่อความภูมิใจของชุมชนและประกาศเป็นชุมชนเข้มแข็ง หรือ ชุมชนตัวอย่างต่อไป ประชาสัมพันธ์เสนอข่าวทางบวก สร้างอัตลักษณ์วิถีและแนวความคิดที่ดีเพื่อความภาคภูมิใจของสังคม ชุมชน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในหมู่บ้านชุมชน/อาคารชุด ของตนเอง

7.4 ในระดับอำเภอ ให้นายอำเภอออกคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำรงความยั่งยืน โดยบูรณาการภาคีเครือข่ายทุกฝ่าย เพื่อเป็นที่ปรึกษา ร่วมทำงาน สอดส่องดูแล และติดตามประเมินผล

8. การติดตามประเมินผล

ขั้นตอนการประเมินผลและติดตาม แนวทางปฏิบัติ ดังนี้

- 8.1 ให้ทำการประเมินผลตามแบบ แบบประเมินหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด ด้านยาเสพติดติดตามการประเมินเป็นประจำตามกรอบ
- 8.2 จำนวนครัวเรือนปลอดยาเสพติด ในหมู่บ้าน/ชุมชน /อาคารชุด เพิ่มขึ้น
- 8.3 จำนวนปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดและผู้เสพยาใหม่ลดลง
- 8.4 อาชญากรรมในหมู่บ้าน/ชุมชน ลดลง
- 8.5 มีผลการทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 8.6 ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน ได้รับการเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดได้ด้วยตัวเอง
- 8.7 จำนวนผู้เสพยาที่สมัครใจเข้ารับการบำบัดเพิ่มขึ้น
- 8.8 ผู้ใช้/ผู้เสพยาเสพติดได้รับการดูแลโดยชุมชน
- 8.9 เครื่องมือประเมินสถานะในหมู่บ้าน/ชุมชน/อาคารชุด จากสภาพปัญหาเสพติด
- 8.10 สถิติผลการบันทึกคดียาเสพติดจากระบบ Crimes ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- 8.11 การรายงานผลการปฏิบัติแต่ละขั้นตอนเป็นไปตามคำสั่ง ศอ.ปส.ตร. (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ)
- 8.12 กำหนดช่องทางติดต่อประสานงาน มีศูนย์กลางติดต่อประสานงานอย่างชัดเจน และจัดหาช่องทางติดต่อ เช่น กลุ่มไลน์ เฟสบุ๊ก พร้อมนัดพบปะหรือประชุมกันอย่างต่อเนื่อง มีเวทีในการเสนอและแสดงออก
- 8.13 รางวัลและการสนับสนุนส่งเสริมความดีความชอบ โดยพิจารณากฎเกณฑ์และมีการมอบรางวัลให้ปฏิบัติงานผู้สนับสนุน บุคคลดีเด่น และจิตอาสา ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อส่งเสริมให้กำลังใจผู้ปฏิบัติงาน อย่างยุติธรรม โปร่งใส

9. ตัวชี้วัดประเมินผล

- 9.1 ร้อยละของผู้เสพยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนลดลง
- 9.2 ร้อยละของผู้ค้ายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนลดลง
- 9.3 ร้อยละของครัวเรือนที่ปลอดยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนเพิ่มขึ้น
- 9.4 ประเมินผลระดับความพึงพอใจของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนต่อปัญหาเสพติด

บทวิเคราะห์ วิจัยฯ ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการทั้งหมดต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายๆฝ่าย และต้องมีการติดตามอยู่อย่างสม่ำเสมอเพื่อไม่ให้ผู้เสพยาติดยาเสพติดกลับไปเสพยาอีก และยังคงต้องมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังต้องป้องกันไม่ให้มีการซื้อ-ขาย หรือเสพยาเสพติดอีก จึงควรมีการเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง

บทสรุป

จากความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวข้างต้น ผ่านกระบวนการคัดกรอง ทั้งการให้ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่/ชุมชน, การเอ็กซเรย์ (x-ray) ฟันที่, การสัมภาษณ์ตามเอกสารการคัดกรอง, การตรวจปัสสาวะและคุมประพฤติ ส่งตัวมาบำบัด กระบวนการดังกล่าวทำให้ผู้เข้าร่วมได้รับประโยชน์และตระหนักถึงภัยอันตรายมากยิ่งขึ้น รวมถึงช่วยสร้างภูมิคุ้มกันเรื่องยาเสพติดทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ไม่ให้กลับไปเสพยาอีกส่งผลให้เกิดความมั่นใจที่สามารถดำรงชีวิตที่ปกติได้ โดยไม่ใช้สารเสพติดในระดับมาก

เอกสารอ้างอิง

คู่มือการดำเนินงาน โครงการดำเนินงานชุมชนยั่งยืน เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ